

УДК 342.9

Піддубна Г.В., старший викладач кафедри цивільного, господарського та екологічного права

Рачок Я.О., студент групи 081-22-2

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ВІДХОДИ ВІД РУЙНУВАНЬ ТА ВІДХОДИ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ

Відбудова України після війни потребуватиме значних обсягів будівельних матеріалів, а фінансові ресурси держави обмежені. Тому важливо впроваджувати нові системи управління відходами, щоб зменшити обсяг сміття та заощадити кошти.

Міжнародний і європейський досвід свідчить, що можна знизити державні витрати на відбудову країни, використовуючи вторинні матеріали із зруйнованих об'єктів та майна, що залишилось після війни. Прикладом є відбудова Варшави після Другої світової війни, де для відновлення використовували матеріали, що залишилися після бойових дій. Наприклад, непошкоджену цеглу застосовували повторно, а будівельне сміття подрібнювали для виготовлення бетону. Такий підхід дозволяв зменшити втрати і забруднення довкілля завдяки ефективному використанню вторинних ресурсів, а також сприяв екологічній стійкості та ефективності відбудови. Україна може використати цей досвід і розробити власні стратегії та технології для повторного використання військових відходів і руйнувань, сприяючи створенню сталої та ефективної економіки, як зазначає С. Іванюта [1].

За словами В. Струтинської, в Україні ситуація з переробкою сміття значно відрізняється від країн Європейського Союзу. В країнах Європи: Швеції, Німеччині, Швейцарії, Австрії понад 60% відходів піддаються переробці [2]. Це дає змогу заощадити бюджетні кошти та створити нові робочі місця, розв'язати екологічні проблеми.

Д. Токарчук наголошує, що під час воєнних дій масово почали утворюватися особливо небезпечні відходи: нерозірвані снаряди, міни, токсичні відходи від зруйнованих промислових підприємств, несанкціоновані поховання тощо, які несуть загрози життю і здоров'ю людей [3].

Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 1073 визначає перелік і типи відходів, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій відходів, а також порядок поводження з ними [4].

Цей порядок визначає поняття «відходи від руйнувань», якими є частини (уламки) пошкоджених (зруйнованих) об'єктів, а також матеріали, предмети, які були всередині або поряд з такими об'єктами у момент пошкодження (руйнування) та/або виконання робіт з демонтажу та які повністю або частково втратили свої споживчі властивості та не можуть у подальшому використовуватись за місцем їх утворення чи виявлення. За походженням відходи від руйнувань поділяються на: 1) відходи, що утворилися внаслідок пошкодження (руйнування) об'єктів; 2) відходи, що утворилися в результаті виконання робіт з демонтажу пошкоджених (зруйнованих) об'єктів. Відходи від руйнувань складаються з таких компонентів: 1) основних компонентів - частин (уламків, бою) будівельних конструкцій, заповнень дверних та віконних блоків, інженерних мереж, санітарно-технічних приладів тощо; 2) супутніх компонентів - матеріалів, предметів, які були всередині або поряд з об'єктом у момент пошкодження (руйнування) або виконання робіт з його демонтажу, зокрема устаткування, особистих речей, предметів вжитку (меблів, побутової техніки), органічних речовин [4].

Д.М. Токарчук поділяє відходи, що утворюються під час воєнних дій в Україні на наступні види за джерелами їх утворення: 1) військові відходи: військова техніка, що вийшла з ладу; залишки ракет, бомб, використані набої (умовно безпечні військові відходи); небезпечні військові відходи (міни, нерозірвані снаряди); побутові відходи забезпечення військ; 2) відходи від знесення та пошкоджених будівель : будівельні відходи, які можна повторно використати; небезпечні будівельні відходи, які треба утилізувати; 3) побутові та подібні їм відходи : відходи гуманітарної допомоги; одноразовий пластиковий посуд; відходи туалетів; надмірне накопичення побутових відходів; 4) відходи тваринництва: надмірне накопичення продуктів життєдіяльності; трупи тварин і птиць; 5) відходи руйнування промислових об'єктів: будівельні відходи (безпечні та небезпечні); зруйноване обладнання (металеві конструкції, електронне обладнання); 6) медичні відходи; 7) стихійні поховання [3]. Потіп М.М. пропонує виокремлювати такі категорії відходів війни 1) небезпечні відходи : нерозірвані снаряди, міни, токсичні відходи від зруйнованих промислових підприємств, несанкціоновані поховання, військова техніка, що вийшла з ладу; залишки ракет, бомб, використані та не використані набої тощо; 2) відходи, що не є небезпечними: відходи руйнування: відходи, що утворилися внаслідок пошкодження об'єктів; відходи, що утворилися в результаті виконання робіт з демонтажу зруйнованих об'єктів; побутові відходи забезпечення військ: біовідходи, відходи харчових продуктів; накопичене та не вивезене через обстріли побутове сміття; медичні відходи; відходи тваринництва тощо [5].

Для створення правової бази використання для вторинного використання у відбудові України відходів руйнувань та відходів війни, на наш погляд, необхідно внести відповідні зміни до Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року [6].

Список використаних джерел:

1. Іванюта С. Про організацію поводження з відходами, що утворилися внаслідок війни. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-03/waste-of-war_pdf.pdf
2. Стругинська В. Тонемо!.. Проблема побутових відходів та сміттєзвалищ в Україні. URL: <https://ns-plus.com.ua/2017/08/15/tonemo-problema-pobutovyh-vidhodiv-ta-smittyezvalyssh-v-ukrayini-2/#:~:text=>
3. Токарчук Д.М. Особливості утворення і поводження з відходами під час воєнних дій: досвід України. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2022. № 2 (60). С. 109–122. DOI: 10.37128/2411-4413-2022-2-8 С. URL: <http://efm.vsau.org/storage/articles/November2022/0uaZiCxfSag8ca4nOS9y.pdf>
4. Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 1073. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-2022-%D0%BF#Text>
5. Потіп М.М. Правове регулювання використанні відходів війни як ресурсу для відновлення України. Нове українське право. №3. 2023. С. 106-114. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.3.15>
6. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України. від 8 листопада 2017 р. № 820-р Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>